

ประเด็น ยุทธวิธีทางทหาร ฉบับที่ T22	4 พ.ค. 68	วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น Ideological Apparatus	80 ปี วันแห่งชัยชนะของรัสเซีย	
ประเด็นสำคัญ	- 80 ปีแห่งเกียรติภูมิ: ตำนานวันแห่งชัยชนะ - ขบวนการประวัติศาสตร์ : พิธีการและยุทธโศภนแห่งชัยชนะ 80 ปี - เสียงของการรอคอย: Katyusha และริ้วขบวนทหารหญิง - แนวทางต่างชาติ: จีน สหรัฐอเมริกา และรัสเซีย - การสื่อสารความมั่นคงจากรัสเซียสู่พิธีสวนสนามของไทย	

80 ปีแห่งเกียรติภูมิ: ตำนานวันแห่งชัยชนะ

ในโลกที่เปลี่ยนผ่านจากสงครามเย็นสู่สงครามข้อมูล และจากสมรภูมิจิตวิทยาไปสู่สนามจิตวิทยา มิใช่ประเทศที่ยังคงรักษาวินแห่งชัยชนะไว้เป็นหัวใจของชาติ หนึ่งในนั้นคือรัสเซีย กับ “Victory Day” หรือ “День Победы” ซึ่งตรงกับวันที่ 9 พฤษภาคม ของทุกปี

ในปี 2025 นี้ ถือเป็นวาระครบรอบ 80 ปีแห่งชัยชนะเหนือกองทัพนaziเยอรมันในสงครามโลกครั้งที่สอง หรือที่ชาวรัสเซียเรียกว่า “Great Patriotic War” หรือ “สงครามเพื่อปกป้องมาตุภูมิอันยิ่งใหญ่” คำซึ่งสะท้อนจิตวิญญาณแห่งชาติและความเสียสละของผู้คนที่ร่วมกันปกป้องบ้านเกิดไม่ใช่ในนามของรัฐแต่ในนามของครอบครัวและชีวิต

Victory Day เริ่มต้นจากคืนวันที่ 8 พฤษภาคม ค.ศ. 1945 เมื่อเยอรมนียอมจำนนต่อฝ่ายสัมพันธมิตรที่กรุงเบอร์ลิน แต่เนื่องจากเขตเวลาในมอสโกเร็วกว่ายุโรปตะวันตก วันลงนามจึงตรงกับเช้าวันที่ 9 พฤษภาคม ทำให้สหภาพโซเวียตกำหนดวันนี้เป็น “วันแห่งชัยชนะ” (Victory Day) ซึ่งกลายเป็นวันสำคัญที่ทั้งประเทศร่วมกันรำลึกถึงผู้ที่ไม่มีโอกาสได้กลับบ้านอีกเลย ตัวเลขผู้เสียชีวิตกว่า 27 ล้านคนจากฝ่ายโซเวียต ไม่ใช่แค่สถิติในตำรา แต่คือ ภาพถ่ายบนโต๊ะอาหาร ภาพของปู่ที่ล้มลงในสนามรบ ภาพของยายที่เคยหิวน้ำในเลนินกราด หรือจดหมายฉบับสุดท้ายจากแนวหน้าที่บางครั้งก็ไม่เคยถึงมือผู้รับผู้ที่เสียสละในสงครามคือ “เงาของวีรชน” ที่แม้ไม่มีเหรียญตราเพิ่มเลยด้วยซ้ำ แนวคิดของขบวน Immortal Regiment คือ “ทหารที่เสียชีวิตจะไม่มีวันตาย หากเรายังเดินไปพร้อมพวกเขา” จึงมีผู้คนจำนวนมากออกมาเดินขบวนในวันที่ 9 พฤษภาคม พร้อมภาพถ่ายของ บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติพี่น้องที่เคยร่วมรบในสงครามโลกครั้งที่ 2 (หรือที่รัสเซียเรียกว่า Great Patriotic War) พวกเขาไม่ได้เดินขบวนเพื่อแสดงออกแต่เพื่อเตือนใจว่า “เรายืนอยู่ตรงนี้ได้ เพราะใครบางคนเคยล้มลงเพื่อเรา” เสียงเพลง Svyashchennaya Voyna

“สงครามศักดิ์สิทธิ์” ที่ดังก้องในวันแห่งชัยชนะทุกปี ไม่ได้มีไว้เพียงปลุกใจ แต่ฝังลึกอยู่ในหัวใจของคนทั้งชาติ เตือนให้ระลึกว่าครั้งหนึ่งประชาชนต้องอดทนและเสียสละเพื่อแผ่นดินเกิด ในริ้วขบวนสวนสนาม ณ จัตุรัสแดง ท่ามกลางรถถัง T-34 และเครื่องบินรบ กลุ่มที่คนทั้งรัสเซียให้ความเคารพมากที่สุดคือ “ทหารผ่านศึก” ผู้สูงวัยในเครื่องแบบเก่า บางคนเดินด้วยไม้เท้า บางคนไม่เอ่ยคำใด แต่แววตาของพวกเขา “ดังกว่าเสียงเพลงชาติ”

ทหารผ่านศึกในรัสเซียถูกยกย่องว่าเป็น “หน้าประวัติศาสตร์ที่ยังมีชีวิต” เด็กทั่วประเทศจะถูกสอนให้รู้จักชื่อของพวกเขาราวกับเป็นญาติ เพื่อปลูกฝังความเข้าใจว่า **ชาติไม่ได้ถูกสร้างจากเอกสารทางราชการ แต่สร้างขึ้นจากความทรงจำของประชาชน**

แม้สงครามในปัจจุบันจะเปลี่ยนไป แต่ Victory Day ยังคงยืนหยัดแบบเดิม เพื่อเตือนว่าหากเราลืมว่าเคยต้องแลกอะไรไปเพื่อความอยู่รอด เราอาจต้องสูญเสียอีกครั้งโดยไม่รู้ตัว

80 ปีแห่งชัยชนะ ไม่ได้หมายถึงชัยชนะที่ยั่งยืนทางการเมืองหรืออำนาจเหนือประเทศอื่น แต่มันคือชัยชนะของ “ความทรงจำ” ที่ไม่เคยยอมจำนน แม้กระทั่งกับกาลเวลา

รีวิวนวนประวัติศาสตร์ : พิธีการและยุทธโศปกรณ์แห่งชัยชนะ 80 ปี

แสงแรกของฤดูใบไม้ผลิหลังฤดูหนาวอันยาวนานเหนือจัตุรัสแดง กรุงมอสโก พลับพรากกลางเมืองประดับธงแดง และธงชาติอย่างสง่างาม ทุกจังหวัดของขบวนสวนสนามและดุริยางค์ถูกชักซ้อมมาอย่างดีและการทำงานเตรียมก่อนวันประกอบพิธี เพื่อให้รู้ถึงเช้าวันที่ 9 พฤษภาคม 2025 กลายเป็นบทใหม่แห่งการรำลึกชัยชนะที่ฝังรากลึกในจิตวิญญาณของชาติไม่มีอุปสรรคหรือไม่สง่างาม

พิธีเริ่มตามแบบแผนประจำปี รัฐมนตรีกลาโหม ขึ้นรถตรวจแถวทหารออกจากพระราชวังเครมลิน พร้อมรายงานความพร้อม แก่ประธานาธิบดีวลาดิมีร์ ปูติน ซึ่งยืนกลางพลับพลาท่ามกลางทหารผ่านศึกและเสียงเพลงชาติรัสเซียที่ดังกึกก้อง พร้อมการอัญเชิญธงชาติสามสีและธงแดงแห่งชัยชนะขึ้นสู่ยอดเสา คำปราศรัยของปูติน ในวาระ 80 ปี

เน้นย้ำไม่เพียงถึงความสำเร็จในอดีต แต่ยังรวมถึงพันธกิจของปัจจุบันในการปกป้องสิ่งที่ผู้กล้าเคยยืนหยัดไว้ รีวิวนวนสวนสนามในวันนี้จึงเป็นมากกว่าการเฉลิมฉลอง หากคือการสืบทอดภารกิจแห่งหน้าที่และความเสียสละ ขบวนทหารราบเริ่มต้นพร้อมเสียงกลองของกองดุริยางค์ทหารจากทุกเหล่าทัพเคลื่อนผ่านพลับพลาทั้งกองทัพบก ทหารอากาศ หน่วยรบพิเศษ หน่วยทหารหญิง และนักเรียนนายร้อย ท่ามกลางสายตาผู้นำจากประเทศมิตร เช่น สีจิ้นผิงจากจีน และผู้นำจากเซอร์เบีย คิวบา เวียดนาม ฯลฯ เสียงปรบมือดังกึกก้องเมื่อ “หมู่ทหารกล้า” จากเนวรบ SVO

ปรากฏตัว บางคนเพิ่งกลับจากแนวหน้า บางคนมีบาดแผลบนใบหน้า แต่ทุกคนเดินด้วยศักดิ์ศรี การที่พวกเขาเดินเคียงข้างทหารผ่านศึกสงครามโลก คือภาพแทนของภารกิจที่สืบทอดข้ามรุ่น

ขบวนยานพาหนะทางทหารตามมาอย่างต่อเนื่อง เปิดตัวรถถัง T-34 ตามด้วยยุทธโศปกรณ์ยุคใหม่ เช่น Tigr-M, Iskander-M, S-400 และ RS-24 Yars ท่ามกลางความเงิบของผู้ชมที่ไม่ได้มองเพียงอาวุธ แต่เห็นถึงแรงงานของผู้สร้างเบื้องหลัง

เมื่อเสียงเครื่องยนต์จางลง สายตาก็เงยขึ้นสู่ท้องฟ้าเพื่อเฝ้ารอฝูงบิน หากอากาศเอื้ออำนวย จะมีทั้ง Mi-26, Ka-52, Tu-160 และ Su-57 ซึ่งอาจปล่อยควันธงชาติรัสเซียพาดผ่านฟ้า หากไม่มาผู้คนก็ยังเงยหน้ามอง เพราะเสียงแห่งความหวัง ไม่จำเป็นต้องได้ยินเสมอไป ซึ่งแต่ละปีอากาศยานที่เข้าร่วมจะเท่ากับปีที่ครบรอบ

เมืองอื่นทั่วรัสเซีย เช่น เซนต์ปีเตอส์เบิร์ก และโวลโกกราด (หรือสตาลินกราด) ต่างจัดพิธีอย่างสง่างาม แม้ไม่มีการถ่ายทอดสด เพราะสำหรับประชาชนที่นั่น การรำลึกไม่ต้องใช้กล้อง ใช้เพียงจังหวะกลองและความทรงจำก็เพียงพอ ในเมืองใกล้แนวรบ เช่น เซวาสโตโพล หรือเคิร์ช พิธีถูกปรับให้กระจายตัวเพื่อลดความเสี่ยง รูปแบบที่เปลี่ยนไปไม่ได้ลดทอนความหมาย แต่ยิ่งย้ำว่า “ชัยชนะไม่ใช่แค่การเดินแถว แต่คือการยืนหยัด” พิธีสวนสนามปีนี้ไม่ใช่แค่ภาพของอาวุธหรือเครื่องบิน แต่คือการแสดงออกถึงตัวตนของประเทศที่ไม่เพียงจำอดีตแต่ยังรู้หน้าที่ในปัจจุบัน และนั่นคือเสียงของพิธีในปีนี้ ซึ่งเสียงที่ประกาศว่า **ทุกริ้วขบวน ทุกคน ทุกอาวุธ มีไว้เพื่อปกป้องสิ่งที่ไม่มีอาชญากรรมได้ คือ มาตุภูมิ**

เสียงของการรอคอย: Katyusha และริ้วขบวนทหารหญิง

เมื่อขบวนทหารหญิงก้าวเข้าสู่จัตุรัสแดงในช่วงกลางของพิธี Victory Day ปีที่ 80 วงดุริยางค์เริ่มเปลี่ยนจังหวะ เสียงทองเหลืองหนักแน่นของเพลงทหารแปรเปลี่ยนเป็นท่วงทำนองที่อ่อนโยนกว่าครั้งใดในพิธี เสียงนั้นไม่ใช่เพลงปลุกใจ ไม่ใช่เพลงสรรเสริญ หากแต่คือเสียงของความเจ็บในหัวใจของคนที่เคยรอ นั่นคือเสียงของ Katyusha.

บทเพลงเก่าในจังหวะค่อย ๆ และโทนเสียงละมุนลึก ขวนให้ผู้ชมทั้งจัตุรัสหยุดฟัง ไม่ใช่เพราะความแปลกใหม่ แต่เพราะมันคือบทเพลงที่ทุกคนรู้จัก แต่ไม่เคยฟังด้วยหูเปล่า เพลงนี้ต้องฟังด้วยความทรงจำ

Katyusha เป็นบทเพลงที่เขียนขึ้นในปี 1938 เพียงหนึ่งปีก่อนที่สงครามจะลุกลามทั่วยุโรป มันเป็นเรื่องของหญิงสาวธรรมดาคนหนึ่ง ที่ยืนริมแม่น้ำ ร้องเพลงถึงชายคนรักที่ออกไปรับใช้ชาติในแนวหน้า เธอไม่ขอให้เขากลับมาอย่างปลอดภัย ไม่ขอให้เขารักเธอมากขึ้น ไม่ขออะไรเลยนอกจากให้เขา “จงปกป้องมาตุภูมิ” และในขณะเดียวกัน เธอจะเก็บความรักของเขาไว้ในใจตลอดไป เนื้อหาทำให้เพลง Katyusha กลายเป็นสัญลักษณ์ของ การรอคอยด้วยความรัก และการเสียสละอย่างสงบ ผู้หญิงในเพลงไม่ใช่แค่คนรักของทหาร แต่เป็นร่างแทนของมาตุภูมิที่ยืนอยู่เบื้องหลัง ให้กำลังใจโดยไม่ร้องขอ และรักษาความมั่นคงไว้ในความรู้สึก

เมื่อเสียงเพลงนี้ดังขึ้นในจัตุรัสแดงในปี 2025 ทุกสายตา ก็จับจ้องไปที่ขบวนทหารหญิงที่กำลังก้าวเดินผ่านหน้าพลับพลา พวกเธอไม่ได้อยู่ในชุดสีขาวเหมือนในอดีต บ้างในชุดสนาม บ้างในเครื่องแบบหน่วยแพทย์ บางคนมาจากหน่วยรบพิเศษ แต่สิ่งที่เหมือนกันคือความนิ่ง สงบ และแน่วแน่ในแววดตา

เธอทุกคนคือลูกหลานของ Katyusha คนในเพลงนั้น อาจไม่มีชื่อ ไม่มีตัวตนในประวัติศาสตร์ แต่เสียงของเธอยังอยู่ในย่างก้าวของทหารหญิงทุกคนที่เดินในวันนี้

หลายคนในขบวนไม่ได้เป็นเพียงตัวแทนของผู้หญิงยุคใหม่ แต่ยังแบกรับความหมายของ “การเฝ้ารอ” จากหลายชั่วอายุคน บางคนมาจากครอบครัวทหาร บางคนเคยมีพ่อหรือสามีในแนวรบ บางคนเคยส่งจดหมายที่ไม่มีวันตอบกลับ พวกเธอรู้ดีว่าการเสียสละไม่ใช่แค่เรื่องของอาวุธ แต่คือความอดทนที่จะรักโดยไม่มีเงื่อนไข ผู้ชมรอบจัตุรัสบางคนหลับตาเมื่อได้ยินท่อนร้อง:

Пусть он землю бережёт родную,

А любовь Катюша сбережёт...

“ขอให้เขารักษาแผ่นดินเกิดไว้ให้มัน

ส่วนความรักนั้น... คัตยูชา จะเก็บรักษาไว้เอง”

ท่อนนี้ไม่เพียงสื่อถึงหญิงสาวในเพลง แต่สะท้อนถึง “หน้าที่คู่ขนาน” ที่เกิดขึ้นในทุกสงคราม: คนหนึ่งรบ อีกคนหนึ่งรักษา คนหนึ่งเฝ้าแนวหน้า อีกคนเฝ้าบ้าน คนหนึ่งพกปืน อีกคนพกความหวัง ในสงครามที่ยาวนานที่สุดของประวัติศาสตร์รัสเซีย หญิงสาวไม่เคยยืนอยู่ห่างจากแนวรบ แม้จะไม่ได้อยู่ในสนาม พวกเธออยู่ในโรงงานทอผ้า ในโรงครัวทหาร ในสถานีแพทย์ และบางคนก็อยู่ในหน่วยซุ่มยิงของแนวหน้า วันนี้พวกเธอเดินอยู่ในจัตุรัสแดง เพื่อยืนยันว่าหน้าที่ของหญิงสาวในเพลงนั้นยังไม่จบ และไม่มีวันจบ ตราบใดที่ยังมีคนต้องจากบ้านไปเพื่อปกป้องแผ่นดิน

เพลง Katyusha เคยเป็นแรงบันดาลใจให้ทหารโซเวียตในสงครามโลกครั้งที่สอง และในทางที่ไม่มีใครคาดคิด มันได้กลายเป็นชื่อเรียกของอาวุธด้วย **BM-13 Katyusha** หรือเครื่องยิงจรวดหลายลำกล้องที่กลายเป็นตำนานของสนามรบโซเวียต อาวุธที่ปล่อยเสียงหวีดแหลมก่อนระเบิด ลงบนหัวศัตรู เสียงที่หลายคนกล่าวว่าเหมือนเสียงร้องของหญิงสาวในบทเพลง จรวด BM-13 จึงไม่ใช่เพียงเทคโนโลยี แต่มันคือการรวมตัวกันของ “เสียง” และ “พลัง” จากบทเพลงสู่สนามรบ จากความอ่อนโยนสู่การป้องกันปราม BM-13 จึงเป็นทั้งบทกวีและอาวุธ ทั้งเสียงร้องของหญิงสาว และคำประกาศของมาตุภูมิว่า “เราจะไม่ปล่อยให้ใครพรากสิ่งนี้ไป”

การที่ Katyusha กลายเป็นชื่ออาวุธ และยังคงเป็นบทเพลงในพิธิสวนสนามจนถึงวันนี้ แสดงให้เห็นว่าในรัสเซีย ความรักและความมั่นคงไม่เคยแยกจากกัน ความอ่อนโยนไม่ใช่จุดอ่อน แต่คือรากของพลังที่ไม่อาจทำลายได้ ท่ามกลางเครื่องบินรบและรถหุ้มเกราะ เพลงหนึ่งยังคงมีที่ทางของมัน, ท่ามกลางระเบียบแถวและขบวนยุทธโปกรณ์ ฝืนเท้าของทหารหญิงยังคงเดินด้วยจังหวะของหัวใจ และท่ามกลางเสียงของชัยชนะจากอดีต บทเพลงแห่งการรอคอย ยังคงก้องอยู่ในปัจจุบัน Victory Day ปีที่ 80 จึงไม่ใช่เพียงการรำลึกถึงชัยชนะในอดีต แต่มันคือการยืนยันว่า ความรักที่ยอมรอ ความเจ็บที่ยอมทน และเสียงที่ไม่มีใครได้ยินในแนวหลังคือสิ่งที่ทำให้แผ่นดินยังคงอยู่

แนวทางเฉลิมฉลองในต่างชาติ: จีน สหรัฐอเมริกา และรัสเซีย

พิธิสวนสนามทางทหารคือการสื่อสารทางการเมืองและวัฒนธรรมที่ทรงพลังที่สุดในรูปแบบที่ยังคงหลงเหลืออยู่จากศตวรรษก่อน มันไม่ได้เป็นเพียงการแสดงยุทธโปกรณ์หรือระเบียบวินัยของกองทัพ หากแต่เป็น “บทสนทนา” ระหว่างรัฐกับประชาชน ระหว่างผู้นำกับโลก และระหว่างอดีตกับปัจจุบัน รัสเซีย จีน และสหรัฐอเมริกา ล้วนจัดพิธิสวนสนามในลักษณะที่แตกต่างกัน หรือแตกต่างทั้งในจังหวะ ท่าทาง อารมณ์ และเจตนา

ในรัสเซีย Victory Day มิใช่เพียงพิธี หากเป็นพิธีกรรมทางประวัติศาสตร์ ความหมายของการสวนสนามที่จัดรัสแดงไม่ได้เน้นความทันสมัยของยุทโธปกรณ์ เพียงอย่างเดียว แต่สื่อถึงการสืบทอดจิตวิญญาณของ “ชัยชนะที่ได้มาด้วยเลือด และความเสียสละ” รถถัง T-34 ยังคงเปิดขบวนเสมอ แม้จะล้าสมัยไปแล้ว เกือบศตวรรษ แต่มันไม่ได้ถูกใช้เพื่อข่มขวัญ หากเพื่อเตือนใจว่ารากฐานของประเทศนี้คือความกล้าหาญของคนธรรมดา

รัสเซียไม่ได้สวนสนามเพื่อแสดงเทคโนโลยีใหม่เพียงอย่างเดียว แต่เพื่อบอกว่า “เราจำเป็นต้องจำ” บทเพลงเก่า ธงแดงแห่งชัยชนะ และการให้เกียรติแก่ทหารผ่านศึก คือหัวใจของพิธี ขบวนยุทโธปกรณ์อาจใหญ่โต แต่ไม่เคยลืมนั่นคือหัวใจของชัยชนะ รัสเซียจึงไม่แสดงอำนาจเพื่อลอบอดีต แต่ใช้พลังเพื่อย้ำว่าอดีตยังคงอยู่ และปัจจุบันต้องตอบแทนมันให้ได้

จีนคือประเทศที่สวนสนามด้วยโครงสร้างที่ชัดเจนและสมมาตรที่สุดในโลก ขบวนทหารจีนเดินผ่านจัตุรัสเทียนอันเหมินด้วยจังหวะเดียวกันทั้งหมด ทุกฝีเท้า ทุกการเหลียวหน้า ทุกมุมของการยกอาวุธถูกวัดอย่างแม่นยำ และมีวัตถุประสงค์เดียวกัน: “ระเบียบคือชาติ และชาติคือระเบียบ” จีนใช้พิธีสวนสนามเป็นภาพจำของเสถียรภาพในประเทศที่เปลี่ยนแปลงเร็วที่สุดในโลก ในแต่ละครั้งมักจะมีธีมเฉพาะ เช่น “รำลึก 70 ปี แห่งชัยชนะ” หรือ “เสริมสร้างความมั่นคงชาติ” จุดมุ่งหมายคือการรวมศูนย์ความภาคภูมิใจเข้าสู่รัฐกลาง และเน้นให้ประชาชนเห็นว่ารัฐมีพลัง มีความมั่นคง และสามารถดูแลได้ จึงไม่น่าแปลกใจที่ผู้นำจีนมักกล่าวคำปราศรัยโดยใช้คำว่า “เสถียรภาพ” “เอกภาพ” และ “อนาคตร่วมกัน” เป็นแกนกลางของสุนทรพจน์เสมอ อาวุธของจีนในขบวนสวนสนามไม่ได้เพียงบรรยายคุณสมบัติ แต่มักถูกวางเป็นหมวดหมู่เพื่อแสดงให้เห็นว่า กองทัพสามารถครอบคลุม ทุกมิติ ทั้งพื้นดิน อากาศ อวกาศ ไชเบอร์ และจิตวิทยา การเคลื่อนตัวของขบวนไม่ใช่แค่สัญลักษณ์ของวินัย แต่เป็นคำประกาศว่า “ความทันสมัยและระเบียบวินัยคืออาวุธคู่ขนานของจีน”

สวนสนามในสหรัฐอเมริกา แตกต่างออกไป เพราะไม่มีธรรมเนียมที่ตายตัวในการจัดพิธีสวนสนามระดับชาติแบบประจำปี แม้จะมีการแสดงแสนยานุภาพในวันชาติ หรือกิจกรรมเฉพาะบางโอกาส แต่สหรัฐฯ มักใช้การสวนสนามเพื่อ “สื่อสารกับสังคมพลเรือน” มากกว่าจะตอกย้ำอำนาจของรัฐ

ขบวนพาเหรดในสหรัฐอเมริกาสะท้อนหลักคิดของการผสมผสานระหว่างกองทัพกับสังคมประชาธิปไตย ทหารอาจเดินขบวนพร้อมกับวงโยธวาทิตจากโรงเรียนมัธยม นักเรียนทหาร หรือทหารผ่านศึก

ในชุดลำลอง การสวนสนามไม่ได้ถูกจัดเพื่อแสดงพลังของรัฐบาลกลาง แต่เพื่อเชิดชูเกียรติ “พลเมืองในเครื่องแบบ” ที่เสียสละในการกิจต่างประเทศ ท่าทีของสหรัฐฯ คือการสื่อสารว่า “กองทัพเป็นส่วนหนึ่งของประชาชน” ไม่ได้แยกขาดหรือมีสถานะพิเศษ การสวนสนามจึงไม่ใช่การแสดงเทคโนโลยี หรือจิตวิญญาณแห่งการรบแบบเคร่งขรึมเหมือนรัสเซียหรือจีน แต่เป็นการเฉลิมฉลองการบริการ และความเป็นทหารในฐานะหน้าที่พลเมือง

เมื่อเปรียบเทียบทั้งสามประเทศ จะเห็นว่า รัสเซียสวนสนามเพื่อรำลึก จีนสวนสนามเพื่อยืนยัน และสหรัฐอเมริกาสวนสนามเพื่อสื่อสาร

- รัสเซียใช้ขบวนพาเหรดเพื่อ “ผูกโยงอดีตกับปัจจุบัน”
- จีนใช้ขบวนพาเหรดเพื่อ “สร้างภาพความมั่นคงและพัฒนา”
- สหรัฐฯ ใช้ขบวนพาเหรดเพื่อ “แสดงประชาธิปไตยในเครื่องแบบ”

ไม่มีแนวทางใดผิดหรือถูก เพราะแต่ละชาติเดินสวนสนาม ด้วยเงื่อนไขของประวัติศาสตร์และโครงสร้างอำนาจที่แตกต่างกัน รัสเซียเคยผ่านความสูญเสียระดับทวีป จึงมีเหตุผลในการจำ จีนเคยผ่านความแตกแยก จึงมีเหตุผลในการรวม และสหรัฐฯ สร้างชาติจากการรวมคนหลากหลาย จึงใช้ขบวนพาเหรดเป็นเวทีทางวัฒนธรรมมากกว่าทางอาวุธ สิ่งเหมือนกันของทั้งสามประเทศคือการใช้ขบวนเป็นเครื่องมือสื่อสาร แต่สิ่งที่แตกต่างกันคือ “เนื้อหาที่สื่อ” และ “ใครคือผู้รับสาร” รัสเซียพูดกับอดีต จีนพูดกับอนาคต และสหรัฐฯ พูดกับปัจจุบัน

ในมุมนี้ การที่รัสเซียยังคงจัด Victory Day อย่างเคร่งขรึม และเปิดพื้นที่ให้ทหารผ่านศึก ทหารหญิง และบทเพลงเก่าเข้ามาร่วมในพิธี ย่อมแสดงให้เห็นว่า ชัยชนะในความหมายของรัสเซีย ไม่ได้มีแค่ชิปนาวู แต่มีคนที่แบกความทรงจำอยู่ทุกปี และไม่เคยหายไปจากขบวน

การสื่อสารความมั่นคงจากรัสเซียสู่พิธีสวนสนามของไทย

พิธีสวนสนามของรัสเซียในวัน Victory Day ไม่ได้เป็นเพียงการแสดงกำลังพลหรืออาวุธยุทโธปกรณ์ แต่เป็นการสื่อสารระดับชาติว่า “ชัยชนะ” นั้นไม่ได้เป็นของกองทัพเพียงลำพัง หากเป็นของประชาชนทุกคนที่เคยเสียสละเคยเฝ้ารอ เคยสวดอ้อนวอน และยังคงยืนหยัด ภาพของทหารผ่านศึกในวัยชราถือธงชัยเดินนำ ขบวนรุ่นหลัง การเปิดพื้นที่ให้ขบวนเด็กถือภาพบรรพบุรุษ หรือแม้แต่การบรรเลงเพลงที่เล่าถึงการรอกอยอย่าง “Katyusha” ล้วนแสดงให้เห็นว่ารัสเซียไม่ได้เพียงจัดขบวนทหาร แต่จัด “ขบวนของชาติ” ที่มีหัวใจอยู่ในทุกก้าวเท้า

ประเทศไทยเองมีพิธีสวนสนามวันกองทัพไทยที่จัดขึ้นใน เดือนมกราคมของทุกปี และมี “วันทหารผ่านศึก”

ซึ่งตรงกับวันที่ 3 กุมภาพันธ์ โดยองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกเป็นผู้ดูแล แต่ทั้งสองวันยังคงดำเนินแยกกัน ทั้งในแง่รูปแบบ พื้นที่ และวัตถุประสงค์ทางสังคม ผลที่เกิดขึ้นคือภาพลักษณ์ของกองทัพยังคงถูกจำกัดไว้ในกรอบของ “ทหาร” ขณะที่ “ความมั่นคง” ยังคงเป็นเรื่องของผู้ที่อยู่ในเครื่องแบบ มากกว่าจะเป็นภารกิจร่วมของพลเรือนหากพิจารณาจากบทเรียนของรัสเซีย สิ่งประเทศไทยสามารถนำมาปรับใช้ได้ทันที คือ แนวคิดการสื่อสารที่ทำให้ประชาชนในชาติรู้สึกร่วมเป็นความเป็นเจ้าของพิธีอันศักดิ์สิทธิ์ด้วยความภาคภูมิใจ

การรวมพิธีวันกองทัพไทยเข้ากับกิจกรรมของทหารผ่านศึก อาจใช้รูปแบบการสร้าง “ขบวนผสม” ที่สะท้อนสายสัมพันธ์ของรุ่นต่อรุ่น เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถเริ่มต้นได้ ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพิธี แต่สามารถปรับแกนกลางของเนื้อหาให้ชัดเจนขึ้น เช่น การเปิดขบวนด้วยทหารผ่านศึกในชุดเครื่องแบบพร้อมธงหน่วยเก่า ตามด้วยนักเรียนจากโรงเรียนในพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และจบท้ายด้วยขบวนทหารราบ ยุทโธปกรณ์ และหน่วยปฏิบัติการพิเศษที่ปฏิบัติจริงในภารกิจยุคปัจจุบัน อีกส่วนหนึ่งที่ควรให้ความสำคัญคือ การใช้ดนตรีและภาพจำทางวัฒนธรรมในการสื่อสาร

ในขณะที่รัสเซียเลือกใช้ Katyusha เพื่อเล่าถึงการรอคอย และทำให้ประชาชนรู้สึกว้าเสียวเพลงนี้คือของพวกเขา ประเทศไทยก็ควรพิจารณาเลือกบทเพลงที่เชื่อมโยงทหารกับหัวใจของสังคม เช่น เพลง “มาร์ชกองทัพไทย” ที่ทุกคนร้องได้ หรือเพลงเก่าอย่าง “รักริงโง” ที่เคยถูกใช้ปลุกขวัญทหารที่ออกไปรบในสงครามอินโดจีน เพลงเหล่านี้ไม่ใช่เพียงบันทึกเสียง หากคือบันทึกความทรงจำร่วมของคนไทย

สิ่งที่ไทยควรปรับไม่ใช่เพียงรูปแบบของขบวน แต่คือ “ความหมายของการจัดพิธี” ให้ขยายจากคำว่า “เชิดชูเกียรติ” ไปสู่คำว่า “ส่งต่อภารกิจ” เพราะการเชิดชูจะจบที่เวที แต่การส่งต่อจะเดินต่อไปในหัวใจของประชาชน ชัยชนะไม่ใช่สิ่งที่ทำได้ โดยกองทัพอย่างเดียว ความมั่นคงไม่ใช่สิ่งที่ซื้อได้ด้วยงบประมาณ และความรักชาติไม่ใช่สิ่งที่ปลูกฝังได้จากคำสั่ง

เมื่อวันทหารผ่านศึกกลายเป็นเพียงเรื่องเล่า ความทรงจำที่รื้อเลือนหายไปกับกาลเวลา พิธีทหารผ่านศึกในไทยทุกวันนี้ ดูเหมือนจะเหลือเพียงพิธีกรรมบนเวที มากกว่า จิตวิญญาณแห่งอุดมการณ์และความเสียสละด้วยสำนึกแห่งความรักชาติ สำหรับคนรุ่นใหม่ มันไม่ใช่ภาพของความกล้าหาญที่ยังรกรากในหัวใจ แต่เป็นเพียงอีกหนึ่งวันสำคัญในปฏิทินที่รื้อวันจางหายไปจากความรู้สึกของผู้คนในสังคมที่ “ชาตินิยม” กำลังหลุดลอย จากใจประชาชน ความทรงจำของผู้เสียสละจึงตกอยู่ในเงามืด

การยืนตรงหน้าอนุสาวรีย์ไม่เพียงพออีกต่อไป หากไร้การสื่อสารที่มีชีวิต หาก วันกองทัพไทย และ วันทหารผ่านศึก ถูกหล่อหลอม เข้าด้วยกันใน “พิธีแห่งชาติ” ที่มีทั้งการแสดง การเดิน การเล่าเรื่อง และเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ไม่ใช่แค่ “ยืนชม” แต่ได้ “ร่วมเดิน” ร่วมรับรู้ และร่วมบอกเล่า กองทัพจะกลายเป็นสิ่งที่ประชาชนยื่นช้าง ไม่ใช่ยื่นหาง ในท้ายที่สุด คำถามสำคัญจึงไม่ใช่เพียงว่า “พิธีนี้ส่งงานหรือไม่?” แต่ต้องถามว่า “ใครรู้สึกเป็นเจ้าของพิธีนั้น?” หากคำตอบคือ “คนทั้งชาติ” นั้นต่างหากคือ ชัยชนะ ที่แท้จริง เพราะหากคนในชาติยังขาดสำนึกแห่ง “ชาตินิยม” แล้วสังคมของเราจะใช้สิ่งใดเพื่อยึดเหนี่ยวความเป็น “ไทย” ไว้ด้วยกัน

สุดท้ายคำกล่าวอันลึกซึ้งจากนักยุทธศาสตร์ผู้วางรากฐานทหารไทยยุคใหม่ สมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ ผู้ทรงย้ำเสมอว่าหน้าที่ของทหารนั้นต้องเชื่อมต่อกับประชาชนเสมอ “ทหารนั้นเดินหน้าเพื่อชัย แต่ประชาชนนั้นคือผู้รักษาชัยให้คงอยู่” พงศาวดารยุทธศิลป์, หน้า 128

พ.อ.อรรถพร ประชานุกุล

อจ.สยพ.วทบ.

อ้างอิง :

- TASS Russian News Agency. (9 พฤษภาคม 2025). มอสโกจัดพิธีสวนสนามวันแห่งชัยชนะ ครบรอบ 80 ปี การสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง. สืบค้นจาก <https://tass.com>
- กระทรวงกลาโหมแห่งสหพันธรัฐรัสเซีย (Минобороны России). (2025). ขบวนสวนสนามวันแห่งชัยชนะ 2025: รายงานอย่างเป็นทางการและกำหนดการกิจกรรม. สืบค้นจาก <https://function.mil.ru>